

TÜRKİYE’NİN AFRIKA POLİTİKASI

Türklerin Afrika ile ilişkilerinin başlangıcı 9. yüzyıla kadar dayanmaktadır. Ancak, 19. Yüzyıldan itibaren gerek coğrafi uzaklık, gerek ülkemizin dış politika önceliğini Avrupa’ya vermiş olması nedeniyle Afrika ile olan ilişkilerimiz sınırlı kalmıştır. Ülkemiz ilk diplomatik temsilciliğini 1956 yılında Lagos’ta açılmıştır. Ancak Türkiye’nin, Cezayir’in bağımsızlığına karşı BM Genel Kurulu’nda çekimser oy kullanması ve İsrail ile ilişkileri nedeniyle bölgeyle ilişkileri olumsuz yönde etkilenmiştir.

Ancak 1988 yılında ortaya atılan Afrika Eylem Planı ile ilişkilerde yeni bir dönem başlamıştır. Hazırlanan Eylem Planı’nın hedefi, Afrika ülkeleri ile siyasi, askeri, kültürel ve ekonomik ilişkileri bir bütün olarak geliştirmeyi, ticaret, ortak ekonomik projeler, teknik ve bilimsel işbirliği konusunda anlaşmalar yapmaktır. Bu hedeflerin gerçekleşmesi için, 2003 yılı başında, Türkiye Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından “Afrika Ülkeleriyle Ekonomik İlişkilerin Geliştirilmesi Stratejisi’nin hazırlanması ve Afrika ülkelerinde yeni Ticaret Müşavirliklerinin açılması ile pekiştirilmeye başlanmıştır.

Afrika’ya açılım politikalarımız 2005 yılının “Afrika Yılı” ilan edilmesi nedeniyle, karşılıklı üst düzey ziyaretler, yeni ekonomik ve ticari antlaşmalar ve karşılıklı ticari heyet ziyaretleri aracılığıyla güçlenerek devam etmiştir. Türkiye, Nisan 2005 tarihinde Afrika Birliği’nde gözlemci ülke statüsünü kazanmıştır. 2008 yılında ise Türkiye, Afrika Kalkınma Bankası’na bölge dışı üye olarak kabul edilmiştir. Devlet Planlama Teşkilatı ve Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı Afrika açılımında önemli roller üstlenmiştir. Bu süreçte Cumhurbaşkanı ve Başbakan düzeyinde yapılan ülke ziyaretleri de Türkiye’nin Afrika ile olan ilişkilerine verdiği önemi göstermektedir.

Afrika yıllarca AİDS, yolsuzluk, çatışma ve mülteci gibi üçüncü dünya ülkelerinin tipik sorunlarıyla anılmaktaydı. Artık sahip olduğu yatırım alanlarının çokluğu, enerji ve doğal kaynakların fazlalığı, insan kaynağı açısından elverişli olması ve en önemlisi de Avrupa pazarının artık doymuş olması ve Avrupa’nın yaşadığı ekonomik sıkıntılar nedeniyle birçok ülkenin olduğu gibi Türkiye’nin de cazibe merkezi haline gelmiştir.

Son üç yılda Türkiye’nin Afrika kıtasında açmış olduğu 19 elçiliğin yanı sıra, birçok Afrika ülkesinde özel Türk okulları açılmıştır. Türkiye’nin Afrika ilgisi dış ticaret rakamlarına da yansımaktadır. Oldukça düşük seviyedeki ikili ticari ilişkiler AKP iktidarından sonra beş kat artmıştır. Öncelikle Etiyopya ve Sudan’daki büyük altyapı projelerinde Türk şirketlerinin de payı bulunmaktadır. Güney Afrika’daki tekstil ve gıda endüstrilerinde de Türk yatırımları artmaktadır.

Ülkemizin geçen yıl Afrika ile yaptığı ticari anlaşmalar havayolları şirketlerinin de bu bölgeye yönelmesine neden olmuştur. Afrika ile yapılan ikili havacılık anlaşmaları kapsamında, Afrika’da uçuş yapılan nokta sayısı hızla artış göstermiş 2012 yılında taşınan yolcu sayısı yüzde 50’nin üzerinde artış göstermiştir.

Başbakan Erdoğan'ın geçtiğimiz günlerde 300 iş adamıyla birlikte gerçekleştirdiği Afrika turunda ziyaret ettiği ülkeler, doğal kaynakların yanı sıra stratejik açıdan da önemli bir yer tutmaktadır. Gabon hammadde zenginliği sayesinde Afrika'nın yurtiçi hasılasına göre en varlıklı ülkeleri arasında yer almaktadır. Nijer dünyanın en fakir ülkeleri arasında yer almasına rağmen, başta uranyum olmak üzere birçok değerli madene sahiptir. Senegal, Batı Afrika'nın siyasi ve ekonomik bakımlardan en istikrarlı ülkeleri arasında yer alırken, ekonomik gelişme hızı diğer bölgelerin oldukça gerisinde bulunmaktadır. Bütün bu kaynakların yanı sıra Türkiye için bu kıtada destek bulmakta stratejik açıdan büyük önem arz etmektedir. Örneğin, 55 ülke ile Afrika'nın Birleşmiş Milletler' de temsil edilen devletlerin dörtte birden fazlasını barındırması, uluslararası siyasi konularda ciddi bir oy potansiyeli anlamına gelmektedir.

Başbakanımızın ve iş adamlarımızın Afrika gezileri dünya basınında da oldukça büyük yer bulmuştur. İngiltere basını, batının uzun zamandır Afrika'nın doğası konusunda kör olduğunu belirtirken, dünyanın en büyük 20 ekonomisi arasında ye alan Türkiye'nin son yıllarda nasıl küresel bir oyuncu haline geldiğine vurgu yapmıştır. Bu vurgunun yanı sıra Afrika piyasasında geri bırakılma riskiyle karşı karşıya kaldıkları dile getirilmiştir.

Başbakanımız, Nijer'in Başkent Niamey'de düzenlenen, "Türkiye-Nijer İş Forumu'nda Afrika'yı 21. Yüzyılın en önemli stratejik işbirliği alanı olarak gördüklerini söylemiştir. Bu işbirliğinin sömürgeci bir mantıkla tek taraflı değil, karşılıklı saygı ve fayda temelinde, her iki tarafında kazanacağı kalıcı bir işbirliği olmasını istediklerini belirtmiştir. Türkiye ile Nijer arasındaki ticari ilişkiler 2009'da bu yana artış göstermiş, 2012 yılı sonu itibariyle ticaret hacmi 39 milyon dolara ulaşmıştır. Bu rakamla yetinmek istemediğini belirten Başbakan Türk müteahhitlerin başarılarını Afrika'ya taşımalarını ve Nijer'in kalkınma projelerinde yer almalarının önemli olduğunu belirtmiştir.